

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
(повне найменування вищого навчального закладу)
Кафедра технологій та організації туризму і готельно -ресторанної справи

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для проходження навчальної практики з краєзнавства

для студентів галузі знань
напряму підготовки

1401«Сфера обслуговування»
6.140103«Туризм»

денної форми навчання

ННІ економіки та бізнес-освіти

Кафедра технологій та організації туризму і готельно -ресторанної
справи Укладач: Коган Н.Ю.

Рецензент: к.е.н. Кузьменко О.А.

Затверджено на засіданні кафедри технологій та організації туризму і
готельно-ресторанної справи

(протокол № 1 від «_» _____ 201_ р.)

Завідувач кафедри _____ І.М.Поворознюк

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Туристично-краєзнавчий аспект є важливим напрямком у навчально - виховному процесі сучасної вищої школи. На підтримку краєзнавства та туризму мають бути спрямовані зусилля кафедр, відділів та інших структурних підрозділів вищих навчальних закладів.

Краєзнавство та туризм – важливі чинники у формуванні національної свідомості, творчого розвитку особистості. Одним з головних важелів у вихованні майбутнього спеціаліста є залучення до туристсько -краєзнавчої роботи, до глибокого вивчення історії свого краю, пам'яток природи, культури, а також традицій, обрядів, релігійного середовища українського народу

Для втілення цих ідей у життя керівникам практики необхідно забезпечити комплекс заходів, спрямованих на організацію і свідоме користування пошуково-дослідницькою методикою в туристсько-краєзнавчій роботі з студентською молоддю.

МЕТА І ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Мета навчальної практики, яка пов'язана з актуальними проблемами управління трудовими ресурсами – закріпити та поглибити знання студентів, здобутих при вивченні дисциплін.

Базами навчальної практики є підприємства, організації різної форми власності, які разом з навчальним закладом несуть обопільну відповідальність за організацію, якість і результати проведення практики студентів.

Організація-база практики зобов'язана забезпечити студентам умови безпечної роботи на кожному робочому місці, провести обов'язковий інструктаж з охорони праці та техніки безпеки.

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Перед початком практики заступник директора по практиці проводить загальні збори студентів, на яких роз'яснює мету, завдання та вимоги до її проходження, а також ознайомлює студентів з основами техніки безпеки та охорони праці під час проведення екскурсій, вирішує організаційні питання.

Студентам видається щоденник практики, програма практики, план проходження практики, індивідуальні завдання, список рекомендованої літератури.

До відома студентів доводиться система звітності про проходження практики, а саме: подання письмового звіту, заповнення щоденника практики, індивідуального плану та підготовка доповіді.

Звіт про проходження практики обсягом до 20-30 сторінок комп'ютерного тексту складається кожним студентом згідно з індивідуальним завданням, яке записує у щоденнику керівник практики від УДПУ імені Павла Тичини.

Програма краєзнавчої практики є невід'ємною складовою частиною підготовки фахівців напряму «Туризм» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Відповідно до навчального плану для підсилення практичного спрямування підготовки фахівців на другому курсі.

Краєзнавча підготовка студентів з фаху регламентується згідно з «Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 20.12.1994 р. № 351, наказами та рішеннями колегії Міністерства освіти і науки України щодо практики студентів, навчальним планом напряму підготовки «Туризм».

Краєзнавча практика є логічним продовженням ознайомчої практики. Вона дає можливість поглибити й закріпити теоретичні знання з дисциплін «Туристичне краєзнавство», «Туристичне країнознавство», «Основи туристознавства», «Географія туризму», «Організація екскурсійної діяльності», а також сформувати вміння та навички підготовки й проведення подорожей.

У сучасних умовах для фахівця туристичної сфери набуває особливого значення самостійність та творчий підхід до розв'язання практичних завдань, що постають перед закладами цієї сфери. Тому важливо забезпечити не лише необхідний обсяг теоретичних знань з фаху, а й вміння застосовувати їх на практиці. Це слід розглядати як головне завдання підготовки фахівців в університеті.

Цій меті цілком підпорядкований навчальний процес, який забезпечує оптимальне поєднання теоретичного матеріалу, напрацьованого під час лекцій, з активними формами практичних та семінарських занять, а також його закріплення під час практики. Такий підхід дозволяє студентам краще ознайомитися зі сферою своєї майбутньої фахової діяльності, дає змогу

застосувати одержані теоретичні знання у практичній роботі, розвиває самостійність та відповідальність за прийняті рішення в умовах конкретного закладу.

Програма підготовлена з урахуванням вітчизняного й зарубіжного досвіду проведення краєзнавчої практики.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Практика є засобом набуття необхідних знань та практичних навичок з організації та загальної діяльності установ і організацій туристичної сфери, безпосередньою практичною підготовкою до самостійної професійної діяльності.

Під час практики студенти збирають та аналізують матеріал для написання звіту.

Мета практики: збір, обробка та аналіз інформації про туристичні ресурси України та світу на основі опрацювання та узагальнення лекційного матеріалу й безпосередньої участі в навчальних пізнавальних подорожах, екскурсіях та спортивно-оздоровчих заходах.

Поставлена мета реалізується шляхом виконання поставлених завдань:

- відвідання екскурсійних об'єктів та детальний аналіз роботи екскурсовода на маршруті;
- ознайомлення з інфраструктурою туристичного регіону, з організацією та діяльністю туристичних об'єктів;
- аналіз роботи керівника групи на туристичному маршруті;
- розробка заходів по організації альтернативного варіанту транспортного забезпечення туру, який відбувся.

Практика проводиться в умовах, які максимально наближені до виробничих, тому підготовка студентів передбачає:

- проведення підготовчої роботи щодо формування й підбору членів групи перед туристичною подорожжю;
- засвоєння практичних навичок з організації туристичної подорожі та складання туристичного маршруту;
- формування вміння орієнтуватися на місцевості, користуватися різними видами карт, компасом та різноманітними орієнтирами;
- вибір та підготовку відповідного спорядження;
- дотримання усіх заходів щодо техніки безпеки туристів.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Викладачі кафедри з урахуванням пропозицій студентів розробили наступні варіанти краєзнавчої практики.

Відвідування та аналіз історико-культурних, природно-рекреаційних об'єктів туристичних регіонів України та світу (за індивідуальними планами керівника) навчальної практики від кафедри.

Альтернативними варіантами практики є закордонна практика та бінарна практика з одночасним поєднанням вивчення вітчизняних та зарубіжних туристичних атракцій.

Програмою практики передбачено ознайомлення зі світовим досвідом організації туристичних подорожей з метою адаптації його до вітчизняних реалій, набуття нових знань, отримання практичних навичок роботи з новітніми технологіями у сфері туризму.

Закордонна практика розширює загальне уявлення студентів про можливості світової туристичної індустрії та дає змогу студентам, як майбутнім фахівцям туристичної галузі, накопичити професійний досвід організації туристичних подорожей та ознайомитись з туристичними ресурсами України й світу.

Студенти під час практики:

- відвідують найкращі курорти та туристичні об'єкти світу та приймають участь у розробці туристичного маршруту навчальної подорожі;
- вивчають об'єкти туристичної дестинації та проєктують навчальні екскурсії; ознайомлюються з наявною інфраструктурою, вивчають туристичний попит та пропозиції;
- мають змогу отримати у пунктах прокату відповідне спорядження та за допомогою інструкторів .

Програма практики спрямована на проведення оздоровчих заходів, пов'язаних з регламентацією фізичного навантаження, загартовуванням організму.

Студенти мають можливість ознайомлюватися з:

- культурою національних меншин;
- етнографічними та релігійними особливостями регіонів;
- природним та історико-культурним середовищем й правилами відвідування заповідних територій.

В умовах природно-рекреаційного комплексу Карпат студенти здійснюють порівняльний аналіз таких різновидів сучасного туризму, як пізнавальний, релігійний, етнографічний, оздоровчий, зелений, етнічний, спортивний та інші, що надає значну допомогу в подальшій науковій та професійній діяльності.

Під час краєзнавчої та країнознавчої навчальної практики студенти поглиблюють свої практичні навички по розробці та організації пізнавальних та оздоровчих подорожей, втілюють знання з організації транспортного обслуговування туристів, набувають досвід встановлення комунікативних зв'язків з представниками різних культур та етносів.

БАЗИ ПРАКТИКИ

Навчальна практика студентів напряму підготовки «Туризм» здійснюється на базах практики, які мають умови та можливості для їх проведення. Базами практики є установи та організації туристичної сфери. За бази практики обираються заклади, що мають штат висококваліфікованих фахівців, здатних надати допомогу студентам у закріпленні теоретичних знань й набутті практичних фахових умінь та навичок. Студенти можуть самостійно з дозволу кафедри підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання за умови дотримання всіх встановлених вимог та підготовки презентаційних матеріалів про всі відвідвані об'єкти.

Розподіл студентів за базами практики здійснюється кафедрою і затверджується наказом ректора.

КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Відповідальність за організацію, проведення і контроль практики покладається на керівника.

Навчально-методичне керівництво й виконання програми практики напряму підготовки «Туризм» забезпечує кафедра. Загальний контроль за підготовкою і проведенням практики здійснюється завідувачем кафедри. Безпосереднє керівництво практикою на окремих базах покладається на викладачів кафедри. До керівництва практикою студентів залучаються досвідчені викладачі кафедри.

Термін проведення практики на другому курсі визначається наказом ректора. Розподіл студентів за базами практики і призначення керівників від університету здійснюється кафедрою та затверджується наказом ректора.

Студент повинен вивчити програмне завдання кафедри і виконати всі види робіт, які впливають із завдання. Практикант повністю відповідає за точне й вчасне виконання дорученої йому роботи.

З початком навчальної практики студент повинен пройти інструктаж із техніки безпеки, ознайомитися з виробничою та організаційною структурою установи та перспективами розвитку відповідних установ.

Безпосереднє керівництво й виконання програми практики покладається на керівника практики від кафедри.

Керівник практики від кафедри:

- контролює готовність баз практики до прийняття студентів;
- озробляє та представляє для обговорення на засіданні кафедри програму й графік проходження практики, погоджує їх із керівниками практики від установи;
- спільно з керівником практики від підприємства визначає робочі місця студентів-практикантів;
- перед початком практики проводить організаційно-методичне заняття зі студентами, в ході якого викладає мету, завдання, зміст і календарний графік проведення практики, перелік і порядок укладання необхідних для проходження й захисту документів;
- розробляє індивідуальні завдання для студентів;
- перед початком практики керівником практики здійснюється загальний інструктаж з техніки безпеки, за який кожен студент розписується у відповідному журналі;
- у період проходження практики систематично відвідує студентів на робочих місцях, перевіряє дотримання вимог програм практики, контролює виконання правил внутрішнього розпорядку й дисципліни;
- контролює науково-дослідну роботу студентів;
- вживає необхідних заходів щодо усунення виявлених недоліків у процесі проведення практики;
- регулярно інформує завідувача кафедри про стан проходження студентами практики;
- перевіряє наведені студентами матеріали з практики й бере участь у роботі комісії кафедри щодо захисту звітів;
- за встановленою формою складає звіт за підсумками проведення практики, висловлює зауваження і пропозиції щодо вдосконалення практичної підготовки студентів. Обов'язки студентів під час навчальної практики:
  1. на кафедрі студент одержує програму практики, завдання;
  2. вчасно прибуває на базу практики;
  3. у повному обсязі виконує всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками керівника практики;

4. у процесі практики збирає, узагальнює, систематизує й аналізує матеріал для звіту, розробляє обґрунтовані висновки та пропозиції;
5. вивчає і суворо дотримується правил охорони праці й техніки безпеки;
6. відповідає за виконану роботу і правдивість всіх даних, зібраних для звіту, та наведених у щоденнику;
7. вчасно складає залік із практики.

Студент-практикант повинен працювати в тісному контакті із керівником практики.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Після закінчення термінів навчальної практики студенти звітують про виконання програми практики.

Результатом виконання практики студентом є оформлення таких документів:

- Заповнений щоденник практики, підписаний та оцінений керівником (звіт).
- Картографічні, фото та інші матеріали.
- Усі фактичні дані, отримані в ході навчальної практики, записуються студентом, та оформлюються як додатки.

ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Студенти, які пройшли навчальну практику, зобов'язані оформити щоденник і звіт про виконання програми практики і захистити їх. Звіт оформлюють на аркушах паперу формату А4 і скріплюють (зразок оформлення титульної сторінки наведено в дод. 2).

Звіт повинен містити вступ (мету і завдання практики), відомості про виконання всіх розділів програми практики, висновки і пропозиції, список використаної літератури. Звіт про виконання програми навчальної практики разом із заповненим щоденником практики подається на рецензування і підпис керівнику практики. Висновок керівника практики від інституту має відображати рівень засвоєних студентом теоретичних знань та уміння застосовувати їх на практиці, відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики, правильність оформлення звітної документації, висновки і пропозиції щодо оцінки практики.

В останній робочий день практики проводиться диференційований залік з практики, на якому студенти в індивідуальному порядку захищають звіти і щоденники з практики перед комісією, призначеною завідувачем випускної кафедри або директором навчального підрозділу. До складу комісії входять завідувач кафедри (або його заступник), керівники практики від інституту. Під час захисту студент повинен охарактеризувати виконану роботу на базі практики, запропонувати свої пропозиції щодо її вдосконалення. Залік з практики оцінюється за чотирибальною шкалою. Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і залікову книжку студента за підписами членів комісії.

Студенту, який не виконав програму практики, в установленому порядку надається право проходження практики повторно в терміни, визначені директором інституту.

Критерії оцінювання результатів проходження навчальної практики.

- процес оцінювання знань студентів включає:
- перевірку керівниками практики щоденника та звіту з практики і написання відгуку;
- захист звіту студентом перед комісією.

І під час захисту оцінюється:

- повнота виконання програми практики;
- відповіді студента на поставлені запитання.

Оцінка "відмінно" ставиться студенту за умови повного, своєчасного виконання ним програми практики без суттєвих зауважень і ґрунтовних відповідей на поставлені запитання.

Оцінка "добре" за умови виконання програми практики на 80% і чітких відповідей на поставлені запитання.

Оцінка "задовільно" за умови виконання програми практики на 60% і чітких відповідей на більшість поставлених запитань.

Захист практики

Звіт з навчальної практики захищається студентом (з диференційованою оцінкою) на комісії, призначеній завідувачем кафедри. До складу комісії входять керівники практики, за можливості, від баз практики, викладачі кафедри, які викладали практикантам спеціальні дисципліни.

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ

За результатами проходження навчальної практики студент отримує підсумкову оцінку за 100-бальною системою, яка розраховується як сума оцінок за всі етапи проходження практики.

№ п/п	Назви виду роботи, способи набуття знань	Бали за всі етапи проходження практики
	Детальний аналіз відвіданих туристичних об'єктів	20
	Характеристика розвитку туристичної інфраструктури регіону	20
	Схематичне зображення маршруту подорожі на карті регіону та позначення на ній туристичних об'єктів, що були відвідані.	20
	Запропонувати зміни на маршруті та альтернативні варіанти транспортного забезпечення туру для оптимізації часу та інформаційного насичення програми.	10
	Захист практики	30
	Всього	100 балів

Форми поточного контролю:

1. контроль представником бази практики під час проходження практики;
2. обов'язкове виконання студентом завдань відповідно до програми практики;
3. контроль з боку керівника практики від кафедри. Умови допуску студента до захисту практики: повне проходження практики на базах практики; систематичне ведення щоденника з детальним описом усіх завдань відповідно до програми практики.

Трансформація рейтингової оцінки Сума набраних рейтингових балів під час проходження та захисту практики переводиться в оцінки системи оцінювання ECTS. Система передбачає семибальну шкалу (A, B, C, D, E, FX, F) та подвійне (описове та статистичне) визначення цих оцінок.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентості	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні	Високий (творчий)	зараховано

			обдарування і нахили		
82-89	B	дуже добре	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	
75-81	C	добре	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок		
69-74	D	задовільно	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	
60-68	E	достатньо	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів		

Залік з практики виставляється з урахуванням участі в походах та екскурсійних заходах, поведінки під час практики та рівня знань, які студент продемонстрував під час складання заліку.

Умови отримання задовільної оцінки з навчальної практики є наявність зазначених складових: участь в поїздці, надання заповненого щоденника практики (звіту) та прилюдний захист.

Оцінка за практику вноситься до заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки студента за підписами членів комісії. Оцінка студента за практику враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії разом з його оцінками за результатом підсумкового контролю. Студент, який повторно отримав негативну оцінку з практики, відрховується з університету.

Підсумки практики обговорюються на засіданнях кафедри та доводяться до студентів. Загальні підсумки практики підводяться на засіданнях кафедри, а також на Вченій раді інституту один раз упродовж навчального року.